

VENDIM
Nr. 36, datë 25.7.2013

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedja	kryetar i Gjykatës Kushtetuese		
Vladimir Kristo	anëtar i	“	“
Xhezair Zaganjori	anëtar i	“	“
Vitore Tusha	anëtare e	“	“
Sokol Berberi	anëtar i	“	“
Admir Thanza	anëtar i	“	“
Altina Xhoxhaj	anëtare e	“	“
Fatmir Hoxha	anëtar i	“	“

me sekretare Edmira Babaj, në datën 13.9.2012, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura çështjen me nr. 21/3 Akti, që i përket:

KËRKUESE: Bibika Kokalari, përfaqësuar nga avokat Ermir Dobjani.

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Pëllumb Saliq, Harilla Kushi, Mersin Balilaj, të përfaqësuar nga avokat Gëzim Hajdëraj;

Zyra Vendore e Regjistrimit të Pasurive të Paluajtshme Fier, në mungesë.

OBJEKTI: Shfuqizimi, si i papajtuësëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, i vendimit nr. 90, datë 10.4.2009 të Gjykatës së Apelit Vlorë dhe i vendimit nr. 00-2011-1543, datë 13.10.2011 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi).

BAZA LIGJORE: Nenet 41, 42 dhe 131, shkronja “f”, dhe 134, pika 1, shkronja “g” të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; neni 6 i Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut; nenet 28, 29 dhe 30 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese”.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes, Fatmir Hoxha, përfaqësuesin e kërkuësës, që kërkoi pranimin e kërkesës, përfaqësuesin e subjekteve të interesuara, që kërkoi rrëzimin e kërkesës, dhe pasi bisedoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

1. Kërkuësja Bibika Kokalari është trashëgimtare ligjore e trashëgimlënësve Platon dhe Pranvera Kokalari. Trashëgimlënësit i janë drejtuar Komisionit të Kthimit dhe Kompensimit të Pronave në Bashkinë Patos, duke kërkuar kthimin e pronave dhe të një sipërfaqe toke prej 33 ha, të ndodhura në fshatin Visokë të rrethit Fier.

2. Sipërfaqja e tokës është bërë objekt i ndarjes mes specialistëve të ndërmarrjes bujqësore (Bashkia Patos) dhe banorëve të fshatit Visokë, pas miratimit të ligjit nr. 7501, datë 19.7.1991 “Për tokën” dhe akteve normative për rristurimin e ndërmarrjeve bujqësore.

3. Subjektet e interesuara, Pëllumb Saliq, Harilla Kushi dhe Mersin Balilaj, me cilësinë e specialistëve të bujqësisë, me kontratën e qirasë të datës 25.3.1993, kanë marrë secili prej tyre në përdorim nga ndërmarrja bujqësore, një sipërfaqe toke prej 18 ha.

4. Gjithashtu, me kontratën e shitjes të datës 31.3.1995, kanë blerë nga Agjencia e Rristurimit dhe Privatizimit pemët frutore të ndodhura në këtë sipërfaqe. Bazuar në rregullimet ligjore përkatëse¹, pas plotësimit me sipërfaqe toke të specialistëve, pjesa tjetër i është lënë në dispozicion seksionit të kadastrës në bashkinë Patos, për t’u trajtuar sipas ligjit nr. 7501, datë 19.7.1991 “Për tokën”.

¹ Udhëzimi nr. 1, datë 7.8.1995 i Ministrisë të Bujqësisë “Për dhënie të tokës në përdorim specialistëve të bujqësisë”, dalë në zbatim të vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 225, datë 2.8.1991 “Për kriteret e ndarjes së tokës bujqësore” dhe VKM-së nr. 452, datë 17.10.1992 “Për caktimin e kufirit maksimal të tokës që do të jepet në përdorim të specialistëve”.

5. Komisioni i Ndarjes së Tokës në Bashkinë Patos, me vendimin nr. 7, datë 8.5.1998, ka vendosur ndarjen e sipërfaqes së tokës. Me aktet nr. 32054 dhe nr. 32055 i ka kaluar në pronësi sipërfaqen e tokës prej 18 000 m² Platon Kokalarit dhe sipërfaqen prej 16 000 m² Pranvera Kokalarit, duke i pajisur me aktin e marrjes së tokës në pronësi.

6. Subjektet e interesuara kanë paraqitur kërkesëpadi në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Fier, me objekt shfuqizimin e aktit të marrjes së tokës në pronësi, në emër të pronarëve Kokalari. Ndërsa trashëgimlënësit Platon dhe Pranvera Kokalari kanë paraqitur kundërpadi, duke kërkuar kthimin dhe dorëzimin e pronës si dhe pavlefshmërinë e kontratës së shitjes të datës 31.3.1995.

7. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Fier, me vendimin nr. 159, datë 7.2.2001, ka vendosur rrëzimin e padisë, si të pabazuar në ligj e në prova dhe pranimin e kundërpadisë.

8. Gjykata e Apelit Vlorë, me vendimin nr. 383, datë 3.7.2001, ka vendosur prishjen e vendimit nr. 159, datë 7.2.2001 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier dhe pushimin e gjykimit të çështjes.

9. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 583, datë 18.3.2003, ka vendosur prishjen e vendimit nr. 383, datë 3.7.2001 të Gjykatës së Apelit Vlorë dhe kthimin e çështjes për rigjykim asaj gjykate.

10. Me vendimin nr. 6, datë 14.1.2004, Gjykata e Apelit Vlorë ka vendosur lënien në fuqi të vendimit nr. 159, datë 7.2.2001 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier, për pranimin e kundërpadisë, prishjen e vendimit dhe pushimin e gjykimit të çështjes për sa i përket padisë.

11. Mbi rekursin e subjekteve të interesuara, me vendimin nr. 1744, datë 1.10.2004, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi) ka vendosur mospranimin e rekursit.

12. Gjatë kësaj periudhe, Komisioni i Ndarjes së Tokës në Qarkun Fier, me vendimin nr. 41, datë 1.3.2005, ka anuluar aktin e marrjes së tokës në pronësi në emër të pronarëve Kokalari, si akt i nxjerrë në kundërshtim me ligjin. Ndërsa me vendimin nr. 553, datë 29.6.2005, Komisioni i Ndarjes së Tokës në Bashkinë Patos, u ka dhënë në pronësi sipërfaqen e tokës prej 18 ha subjekteve të interesuara, vendim i cili është miratuar nga Komisioni i Tokës, i Qarkut Fier, me vendimin nr. 78, datë 7.9.2005.

13. Me vendimet e mësipërme, subjektet e interesuara i janë drejtuar Zyrës së Regjistrimit të Pasurive të Paluajtshme (ZRPP) Fier, për regjistrimin e akteve të marrjes së tokës në pronësi. Zyra ka refuzuar regjistrimin, me arsyetimin se parcelat janë të regjistruara në favor të pronarëve Kokalari. Në këto kushte, subjektet e interesuara i janë drejtuar Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier, duke kërkuar detyrimin e ZRPP-së Fier, të bëjë regjistrimin e akteve të pronësisë si dhe çregjistrimin e pronësisë në emër të Platon dhe Pranvera Kokalarit.

14. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Fier, me vendimin nr. 904, datë 7.6.2007, ka vendosur rrëzimin e padisë, duke u shprehur se Komisioni i Ndarjes së Tokës, i Qarkut Fier, nuk ka pasur kompetencë të shfuqizojë aktin e marrjes së tokës në pronësi në emër të Platon dhe Pranvera Kokalarit. Gjykata në arsyetimin e vendimit është shprehur se vendimi i formës së prerë nr. 159, datë 7.2.2001 i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier, ka rregulluar në mënyrë përfundimtare marrëdhëniet e pronësisë midis paditësve dhe personave të tretë.

15. Me vendimin nr. 90, datë 10.4.2009, Gjykata e Apelit Vlorë ka vendosur ndryshimin e vendimit nr. 904, datë 7.6.2007 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier, duke pranuar padinë e paraqitur nga subjektet e interesuara për çregjistrimin e pronës në emër të trashëgimtares Kokalari, si dhe detyrimin e ZRPP-së, Fier, të bëjë regjistrimin, në favor të subjekteve të interesuara. Gjykata e Apelit Vlorë në arsyetimin e vendimit ka vlerësuar se vendimi nr. 159, datë 7.2.2001 i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier, nuk përbën gjë të gjykuar dhe nuk ka fuqi detyruese. Vendimi i Komisionit të Ndarjes së Tokës të Qarkut Fier, është vlerësuar i drejtë dhe brenda kompetencave ligjore për shfuqizimin e akteve të komisioneve më të ulëta kur i gjen në kundërshtim me ligjin, të drejtë që komisioni i ndarjes së tokës në qark e ka ushtruar brenda kompetencave të tij.

16. Mbi rekursin e kërkuarës, me vendimin nr. 00-2011-1543, datë 13.10.2011, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi), ka vendosur mospranimin e rekursit.

II

Pretendimet para Gjykatës Kushtetuese

17. **Kërkesja Bibika Kokalari**, i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (Gjykata) me kërkesë, duke pretenduar shfuqizimin e vendimit nr. 90, datë 10.4.2009 të Gjykatës së Apelit Vlorë dhe të vendimit nr. 1543, datë 13.10.2011 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi), duke parashtruar si vijon:

17.1. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi) nuk ka arsyetuar vendimin e mospranimit të rekursit dhe, si pasojë, nuk ka respektuar pritshmërinë e ligjshme të kërkuësës.

17.2. Është cenuar parimi i sigurisë juridike për shkak të zhvlerësimit të vendimit gjyqësor të formës së prerë nr. 159, datë 7.2.2001, si dhe për shkak të zbatimit të procedurave të iniciuara për ndryshimin e një vendimi përfundimtar dhe zgjidhjen ndryshe të çështjes.

17.3. Nuk ka asnjë arsye procedurale dhe materiale që gjykatat e juridiksionit të zakonshëm të mënjanonin parimin e sigurisë juridike (gjë e gjykuar).

18. **Subjektet e interesuara** Pëllumb Saliaj, Mersin Balilaj dhe Harilla Kushi kanë paraqitur parashtrime me shkrim, duke argumentuar:

18.1. Kërkuësja nuk legjitimohet në paraqitjen e kërkesës para Gjykatës Kushtetuese, pasi kjo e fundit merr në shqyrtim vetëm shkeljet kushtetuese. Pretendimet e ngritura nga kërkuësja lidhen vetëm me zbatimin e ligjit dhe jo me shkelje kushtetuese.

18.2. Vendimet gjyqësore që kërkohen të goditen nuk kanë cenuar parimin e sigurisë juridike. Pretendimet lidhen vetëm me zbatimin e gabuar të ligjeve nga gjykatat më të ulëta.

18.3. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë i ka dhënë përgjigje rekursit të kërkuësës, duke vlerësuar se nuk plotëson një prej shkaqeve të parashikuara në nenin 472 të Kodit të Procedurës Civile.

19. **Subjekti i interesuar** Zyra e Regjistrimit të Pasurive të Paluajtshme, Fier, nuk paraqiti parashtrime lidhur me kërkesën objekt shqyrtimi.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

20. Gjykata Kushtetuese (Gjykata), paraprakisht, thekson se i vlerëson pretendimet e kërkuësës në vështrim të standardeve kushtetuese që imponon e drejta për një proces të rregullt ligjor dhe, konkretisht, në aspektin e detyrimit të Gjykatës së Lartë për respektimin e këtyre standardeve.

A. Pretendimi i cenimit të parimit të arsytimit të vendimit

A.1. Lidhur me pretendimin e mosarsytimit të shkaqeve të mospranimit të rekursit nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi)

21. Kërkuësja pretendon se Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi) nuk ka arsyetuar shkaqet e mospranimit të rekursit e për pasojë, ka cenuar standardin e arsytimit të vendimit.

22. Gjykata ripohon se e drejta për një proces të rregullt ligjor, që i garantohet individit nga nenet 42 dhe 142, pika 1 të Kushtetutës dhe neni 6 i Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut, përfshin edhe të drejtën për të pasur një vendim gjyqësor të arsyetuar.

23. Vendimi gjyqësor, në çdo rast, duhet të jetë logjik, i rregullt në formë dhe i qartë në përmbajtje. Në tërësinë e tij ai duhet konsideruar si një unitet, në të cilin pjesët përbërëse janë të lidhura ngushtësisht mes tyre. Argumentet e pjesës arsyetuese duhet të jenë të bazuara dhe të lidhura logjikisht, duke respektuar rregullat e mendimit të drejtë. Ato duhet të formojnë një përmbajtje koherente brenda vendimit, i cili përjashton çdo kundërthënie të hapur ose të fshehtë. Këto argumente duhet të jenë gjithashtu të mjaftueshme për të mbështetur dhe pranuar pjesën urdhëruese. Konkluzionet e pjesës arsyetuese duhet të bazohen jo vetëm në aktet ligjore, por edhe në parimet dhe rregullat që karakterizojnë mendimin e shëndoshë e logjik (*shih vendimet nr. 20, datë 13.4.2012 dhe nr. 38, datë 30.12.2010 të Gjykatës Kushtetuese*).

24. Gjykata e ka vlerësuar zbatimin e këtij parimi rast pas rasti, në varësi të rrethanave konkrete të çështjes, duke analizuar nëse vendimet gjyqësore të kundërshtuara e kanë përmbushur në mënyrë të mjaftueshme detyrimin për arsytimin e vendimeve të tyre. Ajo ka verifikuar nëse vendimi i kundërshtuar është logjik, ka kundërthënie, përmban referencat në ligjin e zbatueshëm dhe nëse respekton të gjitha elementet e sipërpërmendura. Detyrimi i gjykatave për të respektuar këtë standard ndryshon në varësi të rrethanave të çështjes konkrete dhe natyrës së vendimit, dhe masa e arsytimit varet nga natyra e vendimit në fjalë (*shih vendimin nr. 25, datë 10.6.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

25. Neni 310, pika 1 i Kodit të Procedurës Civile (KPC) parashikon se vendimi i gjykatës duhet të përmbajë hyrjen, pjesën përshkruese-arsyetuese dhe pjesën urdhëruese, duke përcaktuar, në paragrafët e tjerë, elementet që duhet të përmenden në secilën prej këtyre pjesëve.

26. Ndërsa, për gjykimin në Gjykatën e Lartë, KPC-ja sanksionon se rekursi, ndër të tjera, duhet të përmbajë shkaqet për të cilat kërkohet prishja e vendimit, duke iu referuar normave ligjore mbi të cilat mbështetet (neni 475, pika “ç”) dhe se shqyrtimi i çështjes në kolegjet seleksionuese qëndron në vlerësimin të

këtyre shkaqeve. Nëse rekursi bëhet për shkaqe të ndryshme nga ato që i lejon ligji, ai nuk pranohet dhe mospranimi i tij vendoset nga kolegji i Gjykatës së Lartë, në dhomën e këshillimit (neni 480).

27. Nga parashikimet e normave të mësipërme procedurale, si dhe bazuar në veçoritë e gjykimit në Gjykatën e Lartë dhe në praktikën e saj, Gjykata çmon se në funksion të realizimit të vëzhgimit publik të administrimit të drejtësisë si dhe të koherencës së vendimit gjyqësor, në mënyrë që përfundimi i procesit të vlerësimit të gjykatës të jetë i mbështetur, përmbajtja e vendimit përbën premisën për përmbushjen e standardit të arsyetimit të vendimit, i cili në këtë drejtim duhet të plotësojë dhe të përmbajë kriteret e përcaktuara nga dispozitat ligjore përkatëse dhe ato të zhvilluara nga jurisprudenca kushtetuese e konsoliduar (*shih vendimin nr. 3, datë 19.2.2013 të Gjykatës Kushtetuese*).

28. Në çështjen konkrete, Gjykata vëren se vendimi i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi) për mospranimin e rekursit përmban në pjesën e tij hyrëse palët ndërgjyqëse, objektin e padisë, si dhe disponimet e Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier dhe të Gjykatës së Apelit Vlorë. Janë parashtruar shkaqet në bazë të të cilave kërkuësja pretendon prishjen e vendimit të Gjykatës së Apelit Vlorë dhe lënien në fuqi të vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier.

29. Pretendimet e kërkuësës kanë të bëjnë me shkeljen e dispozitave procedurale që kanë ndikuar në dhënien e vendimit si dhe të parimeve themelore të procesit të rregullt ligjor. Konkretisht, kërkuësja ka pretenduar se Gjykata e Apelit Vlorë nuk ka pasur parasysh përcaktimet e neneve 451, shkronja “a” (gjë e gjykuar), 494, shkronja “d” (rastet e rishikimit) të Kodit të Procedurës Civile dhe nenin 296 të Kodit Civil (padia e rivendikimit), si dhe problemet që zgjidhen gjatë gjykimit të saj.

30. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi) në përfundim shprehet se rekursi i paraqitur nuk përmban shkaqe nga ato që parashikon neni 472 i KPC-së, duke vendosur në pjesën urdhëruese mospranimin e tij. Në çështjen në shqyrtim, pavarësisht se në vendim janë paraqitur shkaqet e kundërshtimit të vendimit të Gjykatës së Apelit Vlorë, Kolegji nuk ka argumentuar përfundimin e shprehur në dispozitiv për mospranimin e rekursit.

31. Bazuar në nenin 480 të Kodit të Procedurës Civile, është në kompetencë të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi) të analizojë dhe të vlerësojë nëse shkaqet e ngritura në rekurs janë në përputhje me kërkesat e ligjit. Në rast se Kolegji, në dhomën e këshillimit, krijon bindjen se shkaqet e ngritura në rekurs objektivisht nuk ekzistojnë në dosjen gjyqësore, atëherë është në funksionin e tij të vendosë, në pajtim me kërkesat ligjore, mospranimin e çështjes për shqyrtim në seancë gjyqësore.

32. Megjithatë, Gjykata Kushtetuese, në jurisprudencën e saj referuar natyrës së gjykimit kushtetues të kërkesave individuale, ka theksuar se vetëm kur janë të pranishme pretendime që kanë të bëjnë me shkeljen e parimeve themelore të procesit gjyqësor, si dhe kur këto pretendime gjejnë pasqyrim në materialet e çështjes, atëherë vendimi i Kolegjit, për mospranimin e rekursit, vë në dyshim të drejtën për një proces të rregullt ligjor (*shih vendimet nr. 19, datë 19.7.2005; nr. 22, datë 6.6.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

33. Sa më sipër, Gjykata vlerëson se, nisur nga natyra e pretendimeve të paraqitura në rekurs nga kërkuësja, mungesa e arsyetimit të argumenteve në vendimin e Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi), përbën një mangësi në përmbajtjen dhe në arsyetimin e vendimit të gjykatës.

34. Si rrjedhim, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuësës për cenimin e parimit të arsyetimit të vendimit, është i bazuar.

A.2. Lidhur me qëndrimin e Gjykatës së Lartë për cenimin e parimit të sigurisë juridike

35. Kërkuësja ka pretenduar se për shkak të fillimit dhe mbarimit të një procedure administrative e më pas gjyqësore për një mosmarrëveshje civile, në një kohë kur kjo mosmarrëveshje ishte zgjidhur përfundimisht me vendimin nr. 159, datë 7.2.2001 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier, lënë në fuqi nga gjykatat më të larta, është cenuar parimi i sigurisë juridike duke vendosur për çështje të njëjta zgjidhje të ndryshme.

36. Në jurisprudencën e saj Gjykata është shprehur se, në harmoni me parimin e sigurisë juridike, ligji procedural civil ka sanksionuar edhe parimin e gjësë së gjykuar (*res judicata*), parim i cili pengon dhënien e çdo vendimi të ri mbi atë që është gjykuar. Cenimi i parimit të gjësë së gjykuar do të çonte në cenimin e të drejtave, lirive dhe interesave kushtetuese e ligjore të garantuara nga neni 42 i Kushtetutës, pra në cenim të vetë sigurisë juridike.

37. Siguria juridike nënkupton, ndërmjet të tjerash, garantimin e besueshmërisë së individit tek shteti, institucionet e tij dhe tek aktet që ato nxjerrin. Ndërsa, në rastin e vendimeve gjyqësore të formës së prerë,

siguria juridike nënkupton që, në rastet kur gjykata ka vendosur përfundimisht për një çështje, vendimi i saj nuk duhet të vihet në dyshim. Kur vendimi ka marrë formë të prerë ai është i detyrueshëm për palët, trashëgimtarët e tyre, për personat që tërheqin të drejta nga palët, për gjykatën që ka dhënë vendimin dhe për të gjitha gjykatat dhe institucionet e tjera. Asnjë gjykatë nuk mundet të gjykojë sërish të njëjtën padi kundrejt të njëjtave palë (*shih vendimin nr. 23, datë 8.6.2007 të Gjykatës Kushtetuese*).

38. Të njëjtin qëndrim ka mbajtur dhe Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut, e cila ka nënvizuar se “..në pikëpamjen e Gjykatës, parimi në bazë të të cilit një vendim përfundimtar i formës së prerë është gjë e gjykuar dhe zgjidh mosmarrëveshjen midis palëve me një efekt përfundimtar, është një element themelor i të drejtës për një gjykim të drejtë që garantohet nga neni 6 i Konventës në çështjet civile. Parimi i sigurisë juridike dikton që kur një mosmarrëveshje civile është shqyrtuar në themel nga gjykata, vendimi i saj nuk vihet më në diskutim” (*shih çështjen Kehaya dhe të tjerë kundër Bullgarisë, datë 12.1.2006*). GJEDNJ-ja, në disa çështje kundër Shqipërisë (*shih Ramadhi dhe të tjerë kundër Shqipërisë, datë 13.11.2007; Hamzaraj kundër Shqipërisë (nr. 1), datë 3.2.2009; Manushaqe Puto dhe të tjerë kundër Shqipërisë, datë 31.7.2012*), ka evidentuar rëndësinë e sigurisë juridike në procesin e kthimit dhe kompensimit të pronave, veçanërisht për sa i përket të drejtave të fituara nga vendimet që kanë njohur të drejta pronësie, dhe të ruajtjes së garancive që lidhen me këto të drejta.

39. Duke iu referuar jurisprudencës kushtetuese, parimi i gjësë së gjykuar përfshin jo vetëm urdhërimet e dispozitivit të vendimit gjyqësor, por dhe vërtetimet e fakteve dhe zbatimin e të drejtës, të përcaktuara në pjesën përshkruese arsyetuese të vendimit, me kusht që të jenë kryer me qëllim të dhënies së vendimit gjyqësor dhe t’i përkasin fakteve ose marrëdhënieve që kanë formuar objektin e gjykimit mbi të cilin gjykata ka dhënë vendimin e saj (*shih vendimin nr. 24, datë 12.11.2008 të Gjykatës Kushtetuese*).

40. Në çështjen konkrete, kërkesja pretendon se vendimet objekt shqyrtimi dhe vendimi nr. 159, datë 7.2.2001 i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier, kanë të njëjtat palë, të njëjtin objekt gjykimi, i cili lidhet me të drejtat pronësore mbi të njëjtën sipërfaqe toke. Gjykatat më të ulëta me vendimet e tyre kanë arsyetuar në mënyrë të ndryshme për vlerën juridike të vendimit nr. 159, datë 7.2.2001 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier, si një vendim i formës së prerë që e ka rregulluar më parë marrëdhënien juridike midis kërkueses dhe subjekteve të interesuara.

41. Gjykata, referuar natyrës së gjykimit kushtetues të kërkesave individuale, rikonfirmon qëndrimin se kontrolli i respektimit të standardeve kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, është funksion edhe i gjykatave të zakonshme, për më tepër i Gjykatës së Lartë. Një linjë e tillë lidhur me raportin ndërmjet juridiksionit kushtetues dhe juridiksionit të gjykatave të zakonshme, kur është rasti i shqyrtimit nga ana e kësaj Gjykate të kërkesave individuale, në bazë të nenit 131, shkronja “f” të Kushtetutës, udhëhiqet nga parimi i subsidiaritetit (komplementaritetit). Një qëndrim i ndryshëm do ta kthente Gjykatën Kushtetuese në një instancë të zakonshme, gjë që nuk është funksioni i saj (*shih vendimet nr. 4, datë 28.2.2006; nr. 19 datë 2.4.2012 të Gjykatës Kushtetuese*).

42. Për pasojë, Gjykata Kushtetuese vlerëson se Gjykata e Lartë, në funksion të rolit të saj si gjykatë e ligjit, si dhe në kontrollin e respektimit të standardeve kushtetuese nga gjykatat më të ulëta, duhet të mbante një qëndrim të shprehur lidhur me pretendimin për cenimin e parimit të sigurisë juridike, paraqitur nga kërkuësja në rekurs.

43. Në përfundim, Gjykata çmon se vendimi i mospranimit të rekursit, i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi), objekt shqyrtimi, nuk ka respektuar standardin kushtetues të arsyetimit të vendimit gjyqësor, pasi nuk ka mbajtur qëndrim për cenimin e parimit të sigurisë juridike dhe nuk ka arsyetuar pretendimet e tjera të ngritura në rekurs. Si rrjedhim, pretendimi i kërkueses Bibika Kokalari është i bazuar dhe duhet pranuar.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të nenit 131, shkronja “f”, dhe nenit 134, pika 1, shkronja “g” të Kushtetutës, si dhe të nenit 72 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash:

VENDOSI:

- Pranimin pjesërisht të kërkesës².
- Shfuqizimin e vendimit nr. 00-2011-1543, datë 13.10.2011 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi).
- Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Kolegjin Civil të Gjykatës së Lartë.
Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.
Anëtarë pro: Bashkim Dedja (kryetar), Xhezair Zaganjori, Vladimir Kristo, Vitore Tusha, Fatmir Hoxha, Altina Xhoxhaj
Anëtarë kundër: Admir Thanza, Sokol Berberi

MENDIM PAKICE

1. Në çështjen konkrete vlerësojmë të shprehemi me mendim pakice, pasi çmujmë se kërkesa e kërkuësës duhet të pranohej tërësisht, duke shfuqizuar, për rrjedhojë, edhe vendimin nr. 90, datë 10.4.2009 të Gjykatës së Apelit Vlorë.

2. Kërkuësja, në kërkesën drejtuar Gjykatës Kushtetuese, ka pretenduar, midis të tjerash, cenimin e parimit të sigurisë juridike si rezultat i mosrespektimit, nga gjykatat e zakonshme, në procesin gjyqësor objekt kundërshtimi, të efekteve detyruese të vendimit gjyqësor të formës së prerë nr. 159, datë 7.2.2001 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier, i cili, me vendimin nr. 6, datë 14.1.2004 të Gjykatës së Apelit Vlorë, është lënë në fuqi për sa i përket pranimin të kundërpadsisë me objekt *“Detyrimin e paditësve të na kthejnë dhe dorëzojnë tokën në pronësinë tonë si dhe lajthitë. Pavlefshmërinë e veprimit juridik të shitjes së lajthive në bazë të nenit 92 dhe 296 e vijues të Kodit Civil”*. Ndërkohë, Gjykata e Lartë ka vendosur mospranimin e rekursit, në dhomë këshillimi, me vendimin nr. 1744, datë 1.10.2004.

3. Në vështrim të jurisprudencës kushtetuese, siguria juridike është ndër elementet thelbësore të shtetit të së drejtës dhe kjo siguri presupozon bindjen e individit se nuk duhet të shqetësohet vazhdimisht ose të jetojë me frikë për ndryshueshmërinë dhe pasojat negative të akteve juridike, të cilat mund të cenojnë jetën e tij private ose profesionale dhe të përkeqësojnë një gjendje të vendosur me akte të mëparshme. Në harmoni me parimin e sigurisë juridike, ligji procedural civil ka sanksionuar edhe parimin e gjësë së gjykuar (*res judicata*), parim që pengon dhënien e çdo vendimi të ri mbi atë që është gjykuar. Sipas nenit 451/a të Kodit të Procedurës Civile, kur vendimi ka marrë formë të prerë, ai është i detyrueshëm për palët, trashëgimtarët e tyre, për personat që tërheqin të drejta nga palët, për gjykatën që ka dhënë vendimin dhe për të gjitha gjykatat dhe institucionet e tjera. Asnjë gjykatë nuk mundet të gjykojë sërish të njëjtën padë kundrejt të njëjtave palë (*shih vendimin nr.24, datë 12.11.2008 të Gjykatës Kushtetuese*).

4. Po ashtu, Gjykata ka theksuar se vendimi gjyqësor i formës së prerë, që përbën gjë të gjykuar, është shprehje e konkretizimit të drejtës mbi marrëdhënien juridike dhe ka qëllim t’i japë jo vetëm qartësi, por dhe siguri kësaj marrëdhënieje. Cenimi i parimit të gjësë së gjykuar do të çonte në cenimin e të drejtave, lirive dhe interesave kushtetuese e ligjore të garantuara nga neni 42 i Kushtetutës, pra në cenim të vetë sigurisë juridike. Prandaj, vlerësimi dhe arsyetimi nga ana e gjykatave, lidhur me vendimin gjyqësor të paraqitur si provë nga ana e kërkuësës, ka rëndësi dhe në kuadrin e respektimit të parimit të sigurisë juridike, si një nga aspektet themelore të shtetit të së drejtës. Ndërsa, në kontekstin e një çështjeje në shqyrtim, siguria juridike nënkupton që, në rastet kur gjykata ka vendosur përfundimisht për një çështje, vendimi i saj nuk duhet të vihet në dyshim (*shih vendimin nr. 23, datë 8.6.2007 të Gjykatës Kushtetuese*).

5. Bazuar në jurisprudencën e Gjykatës Kushtetuese dhe në standardin e vendosur nga Gjykata Europiane e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut, në vlerësimin kushtetues të pretendimit për cenimin e parimit të sigurisë juridike dhe gjësë së gjykuar, kufijtë e zbatimit të parimit të gjësë së gjykuar përcaktohen në lidhje të ngushtë me thelbin e mosmarrëveshjes në gjykim. Në këtë aspekt, Gjykata Kushtetuese ka vlerësuar se gjëja e gjykuar përfshin jo vetëm urdhërimet e dispozitivit të vendimit gjyqësor, por dhe vërtetimet e fakteve dhe zbatimin e të drejtës, të përcaktuara në pjesën përshkruese arsyetuese të vendimit, me kusht që të jenë kryer me qëllim të dhënies së vendimit gjyqësor dhe t’i përkasin fakteve ose marrëdhënieve që kanë formuar objektin e gjykimit mbi të cilin gjykata ka dhënë vendimin e saj (*shih vendimin nr. 24, datë 12.11.2008 të*

² Gjyqtarët Xhezair Zaganjori, Vitore Tusha, Altina Xhoxhaj, votuan dhe për shfuqizimin e vendimit nr. 90, datë 10.4.2009 të Gjykatës së Apelit Vlorë. Gjyqtarët Sokol Berberi dhe Admir Thanza votuan për rrëzimin e kërkesës.

Gjykatës Kushtetuese).

6. Në lidhje me pretendimin e cenimit të sigurisë juridike shumica, pasi sjell në vëmendje kuptimin që jurisprudenca kushtetuese i ka dhënë parimit të sigurisë juridike në raport me gjënë e gjykuar dhe konstaton pretendimet e kërkuësës se “vendimet objekt shqyrtimi dhe vendimi nr. 159, datë 7.2.2001 i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier, kanë të njëjtat palë, të njëjtin objekt gjykimi, i cili lidhet me të drejtat pronësore mbi të njëjtën sipërfaqe toke; Gjykatat më të ulëta me vendimet e tyre kanë arsyetuar në mënyrë të ndryshme për vlerën juridike të vendimit nr. 159, datë 7.2.2001 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier, si një vendim i formës së prerë që e ka rregulluar më parë marrëdhënien juridike midis kërkuësës dhe subjekteve të interesuara” (shih prg. 39-40), ka arritur në përfundimin se “Gjykata e Lartë, në funksion të rolit të saj si gjykatë e ligjit ashtu dhe në kontrollin e respektimit e standardeve kushtetuese nga gjykatat më të ulëta, duhet të mbante një qëndrim të shprehur lidhur me pretendimin për cenimin e sigurisë juridike paraqitur nga kërkuësja në rekurs” (shih prg. 42).

7. Në vështrim të standardeve të mësipërme kushtetuese, jemi të mendimit se analiza që shumica i ka bërë parimit të sigurisë juridike, në varësi të rrethanave të çështjes, është e pamjaftueshme, madje e cekët. Në vlerësojmë se, nëse shumica, në rastin konkret, do të kishte përcaktuar kufijtë e zbatimit të parimit të gjësë së gjykuar në lidhje të ngushtë me thelbin e mosmarrëveshjes në gjykim, konkluzioni, pa asnjë dyshim, do të kishte qenë i ndryshëm, duke shfuqizuar, krahas vendimit të Kolegjit Civil, edhe vendimin e Gjykatës së Apelit Vlorë, në respekt të rivendosjes së të drejtave të cenuara të kërkuësës.

8. Shumica, në vendim, nuk analizon thelbin e mosmarrëveshjes objekt shqyrtimi në proceset gjyqësore të zhvilluara në gjykatat e juridiksionit të zakonshëm. Po ashtu, ndonëse shumica në vendim pasqyron vetëm urdhërimet e dispozitivit të vendimit gjyqësor të formës së prerë, nuk merr në analizë vërtetimet e fakteve dhe zbatimin e të drejtës në rastin konkret, ashtu siç janë të përcaktuara në pjesën përshkruese arsyetuese të vendimit të formës së prerë, dhe aq më pak i analizon ato në raport me disponimet e vendimeve objekt kundërshtimi.

9. Konkretisht, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Fier, me vendimin e formës së prerë nr.159, datë 7.2.2001, arsyeton se: “të paditurit kundërpaditës Kokalari janë pronarë të sipërfaqes 34000 m², kurse paditësit e posedojnë këtë tokë në mënyrë të paligjshme...”. Po ashtu, Gjykata e Apelit Vlorë, që ka lënë në fuqi vendimin e formës së prerë, në vendimin nr. 90, datë 10.4.2009, arsyeton se: “kundërpaditësit Kokalari, në referim të neneve 296 e 192/a, janë pronarë të tokës që disponojnë dhe kanë qenë të tillë, me cilësinë e ish- pronarëve, qysh para çlirimit...”. Nga përmbajtja e vendimit nr. 904, datë 7.6.2007 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier, rezulton se: “Pavarësisht se nga pikëpamja formale objekt i kësaj padie është çregjistrimi i pasurive të paluajtshme nga persona të tretë dhe regjistrimi i saj në favor të paditësve, në thelb, konflikti ndërmjet palëve qëndron në marrëdhënien e tyre të pronësisë mbi të njëjtën pasuri të paluajtshme... duke marrë parasysh edhe karakterin absolut të së drejtës së pronësisë, gjykata me vendimin e saj nr. 159, datë 7.2.2001, ka rregulluar në mënyrë përfundimtare marrëdhëniet e pronësisë së paditësve dhe personave të tretë në lidhje me sipërfaqen e tokës për të cilën kërkohet çregjistrimi ... përderisa ky vendim nuk është cenuar në një nga mënyrat që parashikon ligji procedural”. Ndërkohë, Gjykata e Apelit Vlorë, e cila ka vendosur ndryshimin e vendimit nr. 904, datë 7.6.2007 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier, duke pranuar padinë, urdhëruar çregjistrimin e pasurisë tokë pemëtoare në emër të personave të tretë Kokalari dhe detyrimin e ZRPP-së Fier ta regjistrojë atë në favor të paditësve, arsyeton se: “...nuk gjendemi përpara gjësë së gjykuar, kur as nga ana formale nuk janë të njëjtat palë e për rrjedhojë vendimi nr. 159, datë 2.7.2001, nuk ka fuqi detyruese për ZRPP-në përderisa nuk ka qenë palë e atij gjykimi. Gjithashtu, nuk është as i njëjti objekt padie dhe shkaku ligjor i padisë është gjithashtu i ndryshëm.”

10. Ne mendojmë se shumica duhet të kishte marrë në analizë arsyetimin e Gjykatës së Apelit Vlorë, vendim i cili, në vlerësimin tonë, bie haptazi ndesh me standardet kushtetuese mbi gjënë e gjykuar në raport me sigurinë juridike, për arsye se vë në diskutim efektet e vendimit të formës së prerë nr. 157, datë 2.7.2001, që ka pranuar padinë e pronarit ndaj poseduesit jopronar. Një qëndrim i tillë i pakicës bazohet edhe në jurisprudencën e GJEDNJ-së, e cila është shprehur se: “... palët nuk duhen lejuar që nëpërmjet rrugëve të tërthorta të ngrenë padi të reja, paralele, për të goditur vendime të formës së prerë dhe shkelur parimin e sigurisë juridike (shih vendimin e GJEDNJ-së në çështjen “Driza kundër Shqipërisë”, prg. 69). Një vendim i formës së prerë (me të cilin, në rastin konkret, është mbrojtur pronësia e kërkuësës në raport me subjektet e interesuara), në referim të KPC-së, mund të zhvlefëtohet vetëm me anë të procesit të rishikimit, çka i hap

rrugën gjykimin të çështjes në themel, por në asnjë rast me një proces të natyrës administrative, me objekt çregjistrimin e titullit të pronësisë, siç ka ndodhur në rastin në shqyrtim.

11. Nga sa më sipër, dhe nisur nga qëndrimi i jurisprudencës kushtetuese se përbën cenim të parimit për një proces të rregullt ligjor rasti kur gjykata e shkallës më të lartë, duke u bazuar në kompetencat që i jep Kodi i Procedurës Civile, nuk ka plotësuar apo nuk ka korrigjuar mangësitë dhe gabimet e gjykatave të shkallëve më të ulëta në plotësimin e standardeve dhe elementeve të një procesi të rregullt ligjor, vlerësojmë se shkelja e të drejtës së kërkuar për një proces të rregullt ligjor, nga ana e Gjykatës së Apelit Vlorë, nuk është plotësuar ose korrigjuar nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë.

12. Në përfundim, ne, gjyqtarët në pakicë, duke iu referuar standardit se gjykimi kushtetues synon të vlerësojë nëse procesi, si i tërë, ka qenë i rregullt, duke u ndalur në ato shkelje thelbësore, vërtetimi i të cilave do të cenonte të drejtat dhe liritë themelore të palëve në proces; po ashtu, në respekt të parimit të subsidiaritetit, të ekonomisë gjyqësore dhe të administrimit sa më efektiv dhe praktik të drejtësisë; bazuar në kufijtë e ndryshëm ligjorë të shqyrtimit të çështjes në Gjykatën e Lartë me atë të Apelit; si dhe nisur nga natyra e rrethanave të çështjes konkrete, mendojmë se shumica duhej të shfuqizonte edhe vendimin e Gjykatës së Apelit Vlorë, si e vetmja mënyrë efektive për rivendosjen e të drejtave të cenuara të kërkuar gjatë procesit gjyqësor të zhvilluar në gjykatat e juridiksionit të zakonshëm.

Anëtarë: Altina Xhoxhaj, Vitore Tusha, Xhezair Zaganjori